

Gospodar in gospodinja

LETO 1941

22. JANUARJA

STEV. 4

Povečajmo površino plodne zemlje

Majhna je slovenska zemlja in v prav majhnih kosih razdeljena med slovenske kmete. Na vsakem kosu živi kmetška družina. Mora živeti. Slabo živi, ker je zemlje malo, družina velika in bi lahko obdelovala mnogo več. Toda, kje dobiti zemljo? Kupiti je ne moreš, ker ni denarja in kje jo boš kupil? Saj ima tudi tvoj sosed premalo zemlje in bi jo prav rad kupil, če bi jo le mogel.

Slabo rodovitna je slovenska zemlja. Vsako leto jo je treba gnojiti, z vso skrbjo obdelovati, če hočemo živeti na njej. Mnogo je tudi zemlje, ki ji vse gnojenje in še tako skrbno obdelovanje ne more pomagati, ne more je izboljšati. Mislim na mnoge prevlažne predele, odkoder voda ne more sili le prav počasi odteka. Tla so zamočvirjena. Rastlinam je voda potrebna; nič ne prideamo tam, kjer je vode premalo. Tudi presuhe so naše zemlje. Samo obdelovanje in gnojenje ne more izboljšati zemlje, kjer je vode preveč ali premalo. Najprej je treba urediti vodne razmere, potem šele bo za leglo obdelovanje in gnojenje. Mislim tudi na mnoge travnike in pašnike, kjer raste grmovje in razni pleveli, ali kjer leži polno kamenja, čeprav bi na teh travnikih in pašnikih lahko uspevale dobre trave. Z ureditvijo vodnih razmer, z očiščenjem pašnikov od grmovja, plevelov in kamenja bomo za stalno izboljšali svojo zemljo, omogočili pravilno obdelovanje in večje pridelke. Ne bo se povečala površina vaše kmetije, povečali se bodo pridelki na isti površini, povečala se bo tudi površina rodovitne zemlje. O takem povečanju svoje zemlje razmislimo!

Naravni zakon je tak, da vsaka rastlina ne uspeva povsod. Nujno je, da na močvirnih tleh uspevajo močvirske rastline, na prevlažnih travnikih kisle trave, ki dajejo malovredno, kislo seno, skoraj nič bolje od slame. Na takih tleh dobre trave ne morejo rasti. Nimajo pogojev za življenje. Nič ne bomo dosegli, čeprav z vsemi sredstvi zatiramo malovredne trave na prevlažnih tleh in čeprav vsako leto sejemo semena dobrih

trav. Nujno je, da na močvirnatih tleh rasto močvirske rastline, ni pa nujno, da je tvoj svet močviren. Edino sredstvo za izboljšanje takih travnikov je odstranitev vode, ki jih zamočvirja. Včasih je treba samo iztrebiti in očistiti, včasih tudi malo poglobiti jarek, po katerem bo v kratkem odtekla močvirska voda, bolj pogosto je treba odvodni jarek na novo izkopati in izkopati nekaj manjših jarkov, velkokrat nam zamočvirja zemljo voda, ki s pobočja sili v ravnino. Nič drugega ni treba, kot ob hribu izkopati jarek, da voda po njem odteče, še preden bi prišla v ravnino. Vsa ta dela lahko izvrši posamezni gospodar brez ozira na svoje sosede. Ko bodo drugi videli uspeh, ga bodo gotovo posnemali. Saj bo vsak delal le v svojo korist.

Dostikrat, pri osuševanjih še prav posebno, posameznik ne more nič napraviti. Vsa dolina je zamočvirjena. Zamočvirja jo potok, ki ob vsakem večjem deževju prestopi bregove; še preden voda dobera odteče in se zemlja osuši, že spet prestopi potok svoje bregove, zablati rastlinstvo, onemogoča obdelovanje. Potok bi bilo treba regulirati; izravnati bi bilo treba nepotrebne vijuge, da se s tem skrajša jaruga in poveča brzina odtokanja. Potrebna so večja dela, ki jih posameznik ne zmore. Tu je izboljšanje zemlje vezano na več posestnikov. Cela vas je včasih prizadeta. Kar posameznik ne more, zmore vsa vas. Le dogovoriti se je treba, složno prijéti za delo po starem združnem pravilu: Vsi za enega, eden za vse. Tako so nastale tudi vodne zadruge, ki jih je v Sloveniji že precej, pa še vedno premalo. Toda o vodnih zdrukah ob drugi priliki.

Najtežje je pri večjih delih to, da so ta dela precej draga. Vloženi kapital se sicer sčasoma izplača, toda težko ga je dobiti. Tam pa, kjer je potreba velika in so ljudje pripravljene s svojim delom pomagati, bo tudi večja dela mogoče izpeljati.

Kakor je na mnogo mestih preveč vode, tako je na mnogo drugih primanjkuje. Ro-

đovitnosti ni. Vode zmanjka takrat, ko bi jo rastline najbolj potrebovale. Grmičevje in plevel se komaj obdrže, praprot uspeva s težavo, kaj šele koristne, dobre trave. Tudi namakanje se da večkrat izvesti brez velikih naprav in stroškov. Voda teče mimo, brez koristi, ker je ne znamo uporabiti, naša polja in travniki pa pokajo od suše, rastline po njih od žeje venejo, umirajo. Spet bi bili potrebni jarki, ki bi iz potoka zajemali vodo in jo dovajali žejnim rastlinam. Tudi namakanje je najlažje izpeljati v skupnosti vseh prizadetih posestnikov.

Še imamo neizrabljene prirodne možnosti, dosti imamo še preslabo izrabljene zemlje. Grmovje po travnikih in pašnikih je pri obdelovanju samo v oviro. Odvzema življenjski prostor koristnim travam, odvzema in zmanjšuje življenjski prostor slovenskemu kmetu. Proč z nepotrebnim grmičevjem! Kamenje po njivah, travnikih in pašnikih zmanjšuje našo zemljo. Proč z nadležnim kamenjem! Na kup z njim! Na ce-

sto! Povečajmo svojo zemljo! Razni pleveli, rože in trnje se šopiri po travnikih in pašnikih, odvzema hrano in sonce koristnim travam, živali se ga izogibljejo, dobre trave izumirajo. Proč s trnjem in pleveli! Naredimo prostor za koristne rastline. Nima slovenski kmet toliko zemlje, da bi na njej mogel trpeti plevel. Še imamo neizrabljene zemlje. Razmere nas silijo, da do kraja izrabimo svoj največji kapital: svojo zemljo.

Še bomo pisali o melioracijah, kot se s tujo besedo imenuje trajno zboljšanje zemlje, ki omogočajo šele popolno izrabo vseh prirodnih možnosti. Še bo par člankov o osuševanju, o namakanju, o trebljenju, o vodnih zadrugah. Zima je; sedaj morajo vsa ta dela počivati. Sedaj je čas, da razmišljamo o tem, kako bi povečali svojo zemljo. Treba se bo pogovoriti o skupnih potrebah, o skupnem delu. Sedaj se delajo načrti za naprej. Ne pozabite o tem govoriti na svojih sestankih. Vprašajte za svet kmetijskega referenta. Prav rad vam bo pomagal.

S. L.

Kmetski vrt naj bo vir veselja in koristi

Vrtnarstvo danes smatramo v kmetijski proizvodnji kot neznamenit privesek. Saj najdemo ljudi in celo v kmetijski vedi, ki mislijo, da je vrtnarstvo samo neko nujno zlo, ki naj zavzema podrejeno mesto v kmetijski gospodarski skupnosti. Vendar skoraj vsi ljudje vedo, da na majhnem koščku zemlje, kot je vrt, pridelamo sorazmerno največ, ker pač ta košček zemlje navadno smotrno obdelujemo in izkoriščamo. V današnjih časih, ko vsak kmet in vsi narodi stremijo za tem, da bi čim več pridelali, bo vrtnarstvo in vrtnarsko izkoriščanje zemlje še posebno nujno in važno. Danes hočejo vse države povečati kmetijsko proizvodnjo in izkoriščajo v ta namen vsak košček zemlje, seveda so to v precejšnji meri posledice današnjih razmer v Evropi. Da je to res, so nam živa pričra nekatere evropske države, ki celo parke spreminjajo v vrtno zemljo, kjer bodo pridelovali zelenjavo za prehrano ljudstva. Zaradi tega se nam nehote vsiljuje misel o neprecenljivi vrednosti in važnosti vrtnarstva.

Tudi naše kmetstvo vrtnarstvo bomo morali poživiti in preusmeriti, da bomo pridelali čim več in različne zelenjave. Vse to bomo tudi dosegli, le nekaj znanja in dobre

volje bo potrebno. Naši kmetijski vrtovi so premajhni in zanemarjeni. Manjka potrpežljivih rok, ki bi z ljubeznijo oskrbovale domači vrt. Premalo pridelamo različne zelenjave, ki je nujno potrebna za dobro in zdravo ljudsko prehrano. Naše kmetijske gospodinjice, katerim je navadno pripuščena vrt, premalo skrbijo za pridelovanje in shranjevanje zelenjave. Večina kmetijskih kuhinj pozna zelenjavo samo v poletnem času, do čim je v zimskem času in zgodaj spomladi zelenjava v kmetijskih kuhinjah skoraj nepoznana. Res je na kmetiji za tako drobno delo, kot je na vrtu, malo časa, toda z dobro voljo in ljubeznijo se najde tudi kakšna prosta urica, ki jo lahko posvetimo domačemu vrtu. Vse delo in trud nam bo vrt stotero povrnil z obilnimi pridelki.

Prostor na domačem vrtu si moramo tako razdeliti, da bomo lahko vse leto pridelovali zelenjavo in še za zimo moramo poskrbeti. Dober vrtnar že sedaj naredi načrt, kaj vse bo spomladi sejal in sadil, da bo pridelal čim več dobre zelenjave. Na domačem vrtu moramo združiti koristno z lepim. Zato spada v domači vrt predvsem zelenjava, istočasno pa mora biti vrt tudi izraz plemenite ljubezni, domačnosti in ve-

selja, ki se izraža v lepo urejenem vrtu, okrašenim z lepim cvetjem. Kako pusta je kmetska hiša brez cvetlic, kako hladne, skoraj brez življenja so sobe, kjer manjka na mizi »pušlece«, narejen iz cvetlic, ki so rastle na domačem vrtu. Kako vesela in ponosna so kmetska dekleta, če jim cvetlice dobro uspevajo, če lahko okrasijo hišo s cvetjem, ki so ga same vzgojile. Vendar

opažamo, da to ni povsod. Danes vidimo v naših kmetijskih vrtovih dvoje: zelenjadni vrt z nekaj zelenjave, hladen in vsakdanji, ter spet vrt, kjer so samo cvetlice in različna navlaka. Samo pravega sorazmerja ne najdemo. Zato uredimo naše kmetijske vrtove tako, da bo iz njih izžarevalo veselje ljubezen in korist. F. S.

Čebelar in zima

(Dalje.)

Čebela rabi tudi pozimi mnogo zraka. Zato moramo pustiti žrela primerno odprta, da se zrak v panjih menja. Z zaporami onemogočimo mišim dostop v panje, vendar morajo biti zapore take, da čebele v primeru potrebe lahko izletavajo. Plemenjaki, ki imajo preveč zožena žrela, so zaradi pomanjkanja zraka nemirni, močno močijo in slabo prezimijo. Navadno obole do pomladi za grižo. Še hujše pa gospodarji griža v čebelnjakih, če čebelar čebele zazimi na gozdnem, kostonjem medu ali manj. Prvi znaki griže so, da posamezne čebele z močno nabrekli mišicami, navadno že v drugi polovici decembra ali v začetku januarja, silijo iz panjev. Čim dalje zima traja, tem hujše je to izletavanje. Ako ne nastopi topla vreme, ki omogoči čebelam izlet, da se lahko otrebijo in pogase žejo, so panji popolnoma izpraznijo. Notranjščina grizavih panjev, satje, brada in prednja končnica, vse je ponesnaženo od trebeža. Na tleh pred čebelnjakom je na kupe mrtvih čebel. Panjem, ki so močno oboleli za grižo, ni mogoče mnogo pomagati. Vgotovih okoliščinah razmah griže lahko nekoliko omilimo s tem, da polagoma v obolele panje takoj, ko smo opazili prve znake, z vodo napojene krpe pod gnezdo, vendar je to le sredstvo v sili. Najboljše je, da že jeseni mislimo na to, in oskrbimo plemenjake z zadostno zalogo ajdovca, če pa tega ni, pa s sladkorjem. Kaj naj ukrenemo z grizavimi plemenjaki, boste čitali v naslednjem članku.

Hujše od griže je v čebelnjakih, v katerih se je pojavila kužna bolezen nosema. Zunanji znaki noseme so navadno približno isti kot pri griži, to je, izredno velika količina trebeža in v sneg izletavajoče čebele. Vendar to ni vedno tipičen znak pojave noseme. Večkrat po nosemi napadeni panji niso zelo ponesnaženi s trebežem, le čebele odmirajo kljub zadostni in primerani hrani v velikih množinah. Včasih se zgodi,

da prej na videz popolnoma zdrav plemenjak v par dneh izgubi vse čebele. V obolelem panju ostane le matica s prgiščem čebel. Ščasoma tudi ta žalosten preostanek premine. Vse do zadnjih let se naši čebelarji niso dosti brigali za nosemo, četudi nam je vsako leto napravila občutno škodo. Sedaj je v tem pogledu mnogo boljše. Če opaziš v svojem čebelnjaku, da čebele sedaj v nekaterih panjih prekomerno odmirajo, da so nemirne in da kljub mrazu izletavajo, pa naj imajo znake griže ali ne, napolni škalicico od vžigalic s svežimi ravno odmrli ali še malo živimi čebelami in jih pošlji kot vzorec »Državnemu veterinarskemu bakteriološkemu zavodu v Ljubljano« v preiskavo, s kratkim opisom poteka bolezni in svojim točnim naslovom. Preiskava čebel je brezplačna. Še bolje pa je, če se obrneš na bližnjega bolezenskega izvedenca, katere imamo sedaj po vseh okrajih, da on izbere in odpošlje material v preiskavo.

Redko se zgodi, da bi nam vsi plemenjaki dobro prezimili. Vsaj nekaj jih tekom zime izgubi matico. Brezmatičen panj je zelo nemiren, močno in žalostno šumi, vendar so zunanji znaki drugačni kot pri griži in nosemi. Osirotelci panj si dobro zapomni, da mu boš takoj po prvem trebežu dodal novo matico.

Do prvega izleta pustj čebele v miru. Po nepotrebnem ne hodi v čebelnjak. O stanju plemenjakov se lahko prepričaš pri žrelu. Žrela panjev po potrebi osnaži, da se ne zamaše z mrtvimi. Pri tem si dobro zapomni, kateri plemenjaki so imeli največ mrtvic.

Ni izključeno, da bomo že v tem mesecu imeli kak prav topel sončni dan. Zato se nanj pripravi. Pred čebelnjakom odstrani vsaj v razdalji par metrov ves sneg, ali ga pa posuj s pepelom. Ko se bo toplota dvignila in bo znašala že zjutraj par sto-

pinj nad ničlo ter se obeta lep sončen dan, posuj okolico čebelnjaka, če nisi enega odkidal, z žaganjem ali steljo, odpri loputnik ali odstrani zaveso, nato pa odpri verande odnosno odkloni brade, da bodo čebele lahko zletavale in se otrebile. Če le mogoče, opazuj trebež čebel. Ob nastopu hladnega vremena panje ponovno zasenči.

Sedaj imaš najlepši čas, da se pripraviš na novo čebelarstvo leto. Popravi vse pokvarjene panje in orodje. Preglej, v kakšnem stanju se nahaja tvoja posoda za med,

ki je, žal, vsa prazna. Napravi si nove okvirje in potrebne panje, skuhaj vosek, pa tudi na plačilo članarine za »Slovensko čebelarstvo« ne pozabi, sicer ne boš dobil druge številke letošnjega »Slovenskega čebelarja«. Če vaša podružnica še ni imela obšnega zbora, podrežaj, da se bo isti čimprej vršil. Pri tej priložnosti tudi naročite potrebni sladkor za pomladansko krmiljenje čebel. Z naročili za sladkor ne odlašajte, sicer se vam lahko zgodi, da ga ne boste pravočasno dobili.

Red in točnost v hrani otrok

Vse življenje sloni na nekem redu in točnosti. V službi je večkrat red in točnost že pol uspeha. V domačem življenju morata biti tudi ti dve čednosti na prvem mestu, pa naj bo to živina v hlevu, delo na polju, družina pri delu in jelu, majhen otročiček v zibelki.

Malo dete se dobro spozna na uro. Ne na ono, ki visi na steni, bije, kaže čas in pot v večnost. Svojo uro ima, ki v njegovem želodčku vedno točno in redno gre. In če se mati drži te ure, bo otrok uspeval, rasel in se krepil. V gotovem času naj bo nahranjen, okopan, položen k spanju. Seveda kmetijski materi to ni vedno mogoče. Delo na njivi jo kliče, hoče njenih delovnih rok in vsaka minuta je včasih dragocena. A dragoceno in to še bolj je otrok in njegovo zdravje.

Nekoč grem mimo kmetijske hiše. Vsi na polju, dom in malega brata pa varuje mala devetletna hčerka. Stopim v hišo, iz katere slišim jok dveh otrok. V zibelki leži mali, dva meseca star nebogljenček, ki se krčevito dere, da je že ves zaripel v obraz. Pri zibelki pa tudi joka njegova sestra, ki mu nadomešča mamico.

»Kaj pa tako jokata, kot bi se ves podrl?« jo vprašam.

Vsa žalostna se obrne k meni: »Mama so na njivi, Franček se je zbudil, pa noče zaspati. Zibljem ga in zibljem, pa se kar naprej reče. Da ne bo umrl.«

»Kdaj pa so šli mama na polje?«

»Tako jo južni in so rekli, da kmalu pridejo, da mu dajo jesti.«

Ura je kazala peto popoldne. Torej otrok ni jedel pet ali šest ur. Lačen je, joka in z njim njegova varuhinja.

Tu ni moja učiteljska matura mogla prav nič pomagati. Otroka nisem zuala nahra-

niti, mleka nisem našla v nobeni latvici in tudi vedla nisem, kako ga mati hrani. Previti otroka, ki je bil gotovo moker in umazan, tudi nisem znala. Tako sem bila popolnoma brez moči pred tema otrokoma. Obe sva ga zibali, a prav nič ni izdalo, hotel je svoje, hotel je jesti.

Potolažila sem deklico, da bratec zaradi tega ne bo umrl, da je samo lačen. Naj se potolaži, grem proti njivam do mame. Odšla sem in sredi pota srečala mater, ki je vsa zasopla hitela proti domu k otroku.

Otrok hoče red in točnost, v tem je tiran in ne vidi materinih skrbi in njenega zaposlenja.

Mati pa naj se, v kolikor je najbolj mogoče, drži tega reda, saj bo nji sami s tem koristilo, ko bo imela zdravega in uspevaajočega otroka.

Otrok, ki raste, hoče večkrat na dan jesti.

Opazujem otroke v šoli. V odmorih jedo vsi kruh, a včasih opazim, da otrok, ki ima premožne starše in dovolj kruha doma, ne je, ker nima. Pa ga vprašam, zakaj ni tudi on vzel v šolo malice?

»Zjutraj sem bil sit, ko sem zajtrkoval, pa nisem hotel vzeti s seboj.«

»Pa bi sedaj jedel?«

»O, sedaj pa bi, lačen sem! Pa nič nimam s seboj.«

Otrok vidi, da jedo drugi, njegov čas je prišel, sedaj bi rad jedel, pa nima malice s seboj.

Takrat naj mati misli na otroka. Otrok je zjutraj zgodaj, kdor ima daleč v šolo, že ob šestih, potem je v šoli vse dopoldne, in ob dveh popoldne pride domov. Lačen otrok se ne more učiti, prehitro je duševno utrujen in uspehi v šoli niso taki, kot bi morali biti.

Košček kruha, poleti in jeseni sveže sadje, pozimi pa suho, to naj bo malica v šoli kmetiskim otrokom.

Zato naj skrbi mati, da otrok ne bo lačen v šoli. Ko se zjutraj nasiti, ne misli, da bo že par ur zopet lačen. V šoli pa se oglasi glad.

Seveda, težko materi, ki mora z bojaznijo v srcu gledati, kdaj bo hleba konec in kje dobiti moke za nov hleb. A kjer je do-

ma dovolj kruha, kot je to pri premožnejših kmetih, tam naj ne gre otrok brez malice v šolo. Osem ur je od zajtrka do južine le predolgo.

Tudi tu naj bo red in točnost. Popoldne, ko je otrok doma, si že sam najde kaj za pod zob. Mučno pa je gledati, če otrok premožnega posestnika moleduje siromašnega součenca za kosček kruha v odmoru.

G. I.

KUHINJA

Rezanci iz jajčnih krp. Napravim nekaj jajčnih krp. Ko so vse pečene, zvišem posamezne skupaj in jih zrežem na drobne rezance. Rezance polijem s paradiznikovo omako in potresem s parmazanom. Paradizno omako napravim brez sladkorja. Tako pripravljene rezanci mi služijo za večerjo. Lahko jim pridenem krompirjevo ali kako drugo solato.

Koruzni narastek. V litru slane vode ošvrkljam pol kilograma koruznega zdroba. Čez nekaj časa dodam četrt litra zribanega sira iz kislega mleka, dva rumenjaka, kosček surovega masla in primerne soli. Zmes denem v lonček in skuham v sopari. Kuham dobre pol ure.

Lešnikove rezine. 12 dkg sladkorja mešam s tremi rumenjaki. Med mešanjem dodam 10 čkg stopljenega surovega masla, osminko litra mrzlega mleka in lupinice pol limone. Ko je dobro zmešano, prineseš narahlo sneg treh beljakov, 25 dekagramov moke in pol pecilnega praška. Pekačo dobro namažem z maslom in zravnam testo po njej. Površino pomažem z jajcem in precej na debelo potresem z drobno sesekljanimi lešniki. Namesto lešnikov mi služijo tudi mandeljni ali orehi. Zmes pečem v srednje topli pečici. Pečeno in ohlajeno počivo zrežem na poljubne kosčke.

Dobri flancati. Testo napravim iz 20 dkg moke, malo soli, dveh rumenjakov, dveh žlic kisle smetane in nekaj kapljic limonovega soka. Testo gnetem bolj z nožem kot z roko. Izgneteno testo pustim pol ure počivati. Počito testo zvaljam za nožev rob na debelo in zrežem s kolescem na štiri prste dolge in prav tako široke krpice. V te krpice napravim 3-4 zareze, tako da ostane rob cel. Potemtem vtaknem gornja vogla krpice skozi spodnji zarezi in ocvrem na maslu

ali masti na obeh straneh lepo rumeno. Pri cvrtju tresem ponev. Ocvrte flancate pokladam na krožnik in jih dobro potresem s sladkorjem.

Solata iz korenja. Bolj debele rdeče korenčke ostržem, operem in cele skuham v slani vodi. Kuhane korenčke odcedim in nekoliko ohlajene zrežem na tanke rezine ter jih potresem s čepom popra, zabelim z oljem in okisam s kisom. Pri serviranju naložim kupček korenčkove solate, kupček krompirjeve, kupček fižola z oljem in kisom, ter kupček zeljnate solate. Lahko tudi kupček pese in kupček zelenine korenine. Pesa je boljša, če nekaj ur stoji. Peso pripravim takole: še toplo olupim, narežem na rezine, osolim, potresem s kumino, dodam žlico sladkorne sipe in zabelim z oljem ter okisam.

Surov pražen krompir. Prav droben krompir olupim, operem, nasolim in denem na razbeljeno mast ali na surovo maslo in pokrito pražim do mehkega. Debel krompir pa olupim, operem in tudi pokritega pražim do mehkega. Seveda ga prej zrežem na rezine.

Marmeladina omaka. V kozice razbelim žlico surovega masla ali toliko masti. V razbeljeni maščobi zarumenim pol žlice moke in pol žlice drobtin. V to prežganje denem dve žlici marmelade (kakršne koli), počakam, da se marmelada razleze, potem dobro premešam in po potrebi zalijem z juho ali s kropom. Omako serviram s krompirjem k govejemu mesu.

Dušena zelena kot prikuha. Korenine zelene osušim, operem in skuham do mehkega v slani vodi. Kuhano zeleno odcedim, nekoliko shladim in olupim ter zrežem na rezance. Rezance stremem v kozico. Površino osolim, popopram, prav malo potresem z nasirganim muškatom,

polijem z nekaj žlicami kisle smetane in narežem sem pa tja majhne koščke surovega masla. Kozico dobro pokrijem in dušim še 20 minut. To prikuho serviram k govejemu mesu, goveji ali kakšni drugi

pečenki. Zeleno porabljam za Jesensko ali zimsko prikuho. Ker ni občutljiva proti mrazu ostane lahko do večjega snega na vrtu.

Koliko časa naj sesajo mladiči?

Kot temeljno pravilo velja, da naj mlado živinče sesa dotlej, dokler ne dobi zadnjih mlečnih zob. To bi bilo pri žrebičkih 6 mesecev, pri pujskih 10 tednov, pri prežvekovalcih pa 4 tedne. Zrebeta hladnokrvnih pasem odstavljamo nekoliko prej, pa tudi pri prašičkih ne čakamo do zadnjega mlečnega sekalca, jagenčke puščamo, da sesajo nekoliko dalj časa; to pa zaradi tega, ker rastejo nenavadno hitro, zaradi tega pa potrebujejo tudi izdatnejšo hrano kakor druge vrste živinskega podmladka. Poleg tega pa odločuje o trajanju sesanja mlade živine

tudi namen, cilj, ki ga imamo pri vzreji določne živine. Živina, namenjena za plemo in delo, kakor tudi moške živali, puščamo, da sesajo dalj časa, govedo za klanje in za molžo pa manj časa. Najbolj v navadi je čas sesanja za žrebeta 4—6 mesecev, za mlado prasid 6—8 tednov, za teličke, namenjene za plemo in delo, 12 tednov, za teleta, pri katerih želimo doseči v kratkem dozorelost za meso in veliko težo 8—10 tednov, za teleta, namenjena za molžo, 4 tedne, za kozje mladiče 4—6 tednov, za jagnjetino 3—4 mesece.

Potreba soli za živino

Krma, s katero hranimo svojo živino, prav mnogokrat ne vsebuje zadostne množine soli; zato dodavajo živinorejci že izza pradavnih časov sol kar naravnost v krmlila. Največ soli potrebuje govedo in tukaj znaša najprimernejši vsakdanji obrok za delovnega vola okoli 6 dkg, za molzno kravo 5 dkg; konjem zadostuje po 3 dkg soli na dan, ovcam po 1—1,5 dkg; najmanj soli pa smejo dobiti sčetinarji — prašiči: samo po 3—10 gramov! Govedo, ki ga pitamo, pa potrebuje večje količine soli. — Prevelika množina soli pa povzroča pri živini drisko, in sicer: pri govedu doza 50 dkg

(pol kilograma), pri konju pa že količina 25 dkg ali četrt kilograma. — Še večji dodatki soli pa učinkujejo smrtonosno kot strup: pri govedu n. pr. doza 1,5—2 kg, pri konju dodatek 1—2 kg, pri ovci že 18 do 20 dkg. Najbolj nevarna pa je prevelika množina soli za prašiče; že 12,5—18 dkg utegne tej živali povzročiti smrt. Zato pazite, gospodarji in gospodinje, kadar solite n. pr. zobanje, še bolj pa, kadar pripravljate hrano za prašiče. Nikoli ne bodite preradodarni s soljo; rajši nekoliko premalo kot pa preveč!

F. P.

GOSPODARSKE VESTI

ŽIVINA

Kranj. Na rednem ponedeljskem sejmu dne 13. januarja so plačevali živino po naslednjih cenah: voli I. vrste 9,50, II. 8,25, III. 7,25 din; telice I. vrste 9,50, II. 8,25, III. 7,25 din; krave I. vrste 8,50, II. 7,25, III. 6 din; teleta I. vrste 13, II. 12 din; prašiči špeharji 15—16,50, pršutarji 14—15 din za 1 kg žive teže. Mladi prašički 7—8 tednov stari komad 250 do 300 din.

Kamnik. V okraju so bile cene živine dne 11. januarja sledeče: voli I. vrste 8,50, II. 8, III. 7 din; telice I. vrste 8,25,

II. 8, III. 7 din; krave I. vrste 7, II. 6, III. 4—5 din; teleta I. vrste 12, II. 10 din; prašiči špeharji domači 14, hrvaški 17,50, pršutarji 11—12 din za 1 kg žive teže.

Novo mesto. Po poročilu od 13. januarja so bile cene živine v okraju naslednje: voli I. vrste 9—9,50, II. 8,50, III. 7 do 8 din; telice I. vrste 9, II. 8—9, III. 7 din; krave II. vrste 7,50, III. 6—7 din; teleta I. vrste 9, II. 8—9 din; prašiči špeharji 14—15, pršutarji 10—12 din za 1 kg žive teže.

Črnomelj. Na sejmu dne 2. januarja v Črnomlju so prodajali živino do tehle ce-

nah: voli I. vrste 8.75, II. I, III. 7.50 din; junci in telice I. vrste 9, II. 8.50, III. 8 din; krave I. vrste 6.50, II. 6, III. 5.50 din; teleta I. vrste 9, II. 8 din; prašiči 12—14 din za 1 kg žive teže. Mladi prašički 8—10 tednov stari komad 200 do 250 din.

Marihor. Na sejmu dne 14. januarja je bilo 484 glav goveje živine, ki so jo prodajali po naslednjih cenah: voli I. vrste 8.50—9.50, poldebeli voli 7.50—8.50, voli za plemo 8—10 din, biki za klanje I. vrste 8, II. in III. 6.50—7.50 din; krave za zakol debele 7—7.75, krave za plemo 6—7, krave za klobase 4.50—6.50 din; mlada živina I. vrste 8.50, II. 8, III. 7.50 din; teleta I. vrste 12, II. 9—10 din za 1 kg žive teže.

Konjice. Iz poročila od 9. januarja posnemamo, da so bile cene živine v kónjiškem okraju takele: voli I. vrste 8—9, II. 7—8, III. 6.50—7.50 din; telice I. vrste 8—9, II. 7—8, III. 6.50—7 din; krave I. vrste 7.50—8, II. 6—7, III. 5—6 din; teleta I. vrste 10—11, II. 9—10 din; prašiči špeharji 17—18 din, pršutarji 14—15 din za 1 kg žive teže.

Gornji grad. V prvih dneh januarja so imeli v okraju te cene živine: voli I. vrste 9, II. 8, III. 7 din; telice I. vrste 9, II. 8, III. 7 din; krave I. vrste 8, II. 6, III. 5 din; teleta I. vrste 9, II. 8 din; prašiči špeharji 16, pršutarji 14 din za 1 kg žive teže.

Planina pri Sevnici. Na sejmu 11. januarja je dosegla živina te cene: voli I. vrste do 9.50, II. 8.50, III. do 8 din; telice I. vrste do 9, II. do 8, III. do 7.50 din; krave I. vrste do 8, II. do 7, III. do 5 din; junci do 8 din za 1 kg žive teže.

Ptuj. Na sejmu dne 7. januarja je veljala živina: voli I. vrste 8.50, II. 7.50, III. 6 din; telice I. vrste 8, II. 7, III. 6 din; krave I. vrste 5.50, II. 4.50, III. 3.50 din; junci 6 din za 1 kg žive teže. Na svinjskem sejmu dne 8. januarja so plačevali prašiče takele: debele svinje 12.50—14.50, pršutarji 11—13, plemenske svinje 10—11 din za 1 kg žive teže. Mladi prašički 6 do 12 tednov stari komad okrog 150 din.

Lendava. Po podatkih od 8. januarja so imeli v okraju takele cene živine: biki I. vrste 7, II. 6—6.50 din; telice I. vrste 7.50—8.25, II. 6—7.25 din; krave I. vrste 5, II. 4 din; teleta I. vrste 9—10, II. 8 din; prašiči pršutarji 12—14 din za 1 kg žive teže.

CENB

Ljubljana. V prvi polovici januarja so se gibale cene takole: meso goveje 13—18, telečje 14—20, svinjsko 18—24, slanina s kožo 25, brez kože 25, salo in riba 26, mast 28, šunka 28—30, prekajeno meso 26—28, koštrunovo meso 14—16, jagnjetina 16—20, kozličevina 20 din za kg. — Klobase: krakovske 30—35, hrenovke 28—30, tlačenske 16—20, sveže kranjske 30, suhe kranjske 60, prekajena slanina 25—30 din za kg. — Mleko in mlečni izdelki: mleko 2.50—3 din za l, surovo maslo 40—46, čajno maslo 48—56, bohinjki sir 38—40, polemantalec 40, trapist 34—40 din za kg. — Sadje: jabolka I. vrste 14, II. 10, III. 6—8, suhe češplje 12—22, suhe hruške 16, orehi 14—16, luščeni orehi 40—48 din za kg. — Mlevski izdelki: pšenična moka št. 0 8—9, enotna moka za ljudski kruh 5, kaša 8—10, ješprenj 7.50—9.25, ješprenček 9—13, otrobi 2.50—3, koruzna moka 4—5, koruzni zdrob 5—6.50, pšenični zdrob 9—10, ajdova moka 5.50—9, ržena moka 5.50—6 din za kg. — Žito: Rž 4.50—5, ječmen 4.50—5, oves 4—4.50, proso 5, koruza 4—4.50, fižol ribničan 6—7, prepeličar 7—8, grah 15—16, leča 13 din za kg. — Kurivo: premog tona 436—457 din; trda drva 150—160 din za m; žagana 160—170 din za m; mehka drva 80 din za m; oglje likalit 1.50—3 din za kg. Krma: seno sladko 115—130, polsladko 100—115, kisló 95—100, slama 70 din za 100 kg. — Zelenjava: solata endivija kg 12—14 din, močovilec merica 2 din, radič domač 24, inozemski radič 26—28, cvetača (italijanska) 14—16, pozno zelje 2, rdeče zelje 2.50—3, kisló zelje 3—4, ohrovt 3—3.50, karfižola (italijanska) 14—16, kolerabice 3—4, kolerabe 1, špinacha 16—20, por 4—5, česenj 12—18, krompir 1.50—2, repa 1, kislá repa 2.50—3, korenje 3—4, rdeča pesa 4 din za kg.

SEJMI

do 2. febr. 1941

27. 1.: živ. in kram. Vinica, živ. Litija svinj. Središče, živ. in kram. Vojnik — 28. 1.: svinj. Ormož, konj. in gov. Marihor, svinj. Dol. Lendava. — 29. 1.: svinj. Celje, Ptuj, Trbovlje, gov. in kram. Rajhenburg. — 30. 1.: živ. in kram. Rakek, svinj. Turnišče. — 31. 1.: svinj. in drobn. Marihor, gov. in kram. Dobova. — 1. 2.: svinj. Brezice, Celje, Trbovlje, gov. Jurklošter, živila in prašiči Trbovlje.

PRAVNI NASVETI

Obremenjeno zemljišče. L. R. P. Kupili ste zemljišče, na katerem je vknjižena Privilegirana agrarna banka. Prodajalec menda še ni plačal nobenega obroka. Vprašate, kako bi postopali, da bi se izvršil bremen prosti prepis kupljenega zemljišča. — Prosimi morate privilegirano agrarno banko, da vam dovoli bremen prosti odpis. Brez njenega dovoljenja ne bo šlo. Če ima prodajalec še toliko zemljišča, da bodo njegovi dolгови zadosti zavarovani, ali če bo s kupnino plačal obroke ali dolg, je upati, da bo navedena banka zaproseno dovoljenje izdala.

Odpoved stanovanja. K. B. Stanovanjski najemniki uživajo zaščito. Stanovanje smete odpovedati le, če je potrebno vam, ali vašim oženjenim sinovom ali omoženim hčeram za osebno stanovanje ali za opravljanje pridobitnega dela, če je treba poslojje porušiti, da se sezida novo, če najemnik ne plača dolžne najemnine v mesecu dni od dne, za katerega je bilo plačilo dogovorjeno, ako ni pogodbeno kaj ugodnejšega določeno za najemnika. Odpovedati se tudi smete, če najemnik porablja stanovanje zoper pogodbo ali ga oddaja v nasprotju z najemno pogodbo v podnajem ali ga namestoma kvari ali ga kvari iz velike nemarnosti, če najemnik ali njegov sostanovalec nemoralno živi ali dopušča, da drugi tako živijo, ali če s svojim vedenjem najemodajalcu ali drugim najemnikom v znatni meri otežuje življenje, če se ob sodi najemnik ali njegov rodbinski član zaradi kaznivega dejanja, storjenega na škodo najemodajalca ali njegovega rodbinskega člana.

Zaščitena posojilnica. J. B. V neki posojilnici imate vloženi denar, ki ga nujno rabite za plačilo davkov. Posojilnica vam pa denarja ne izplača. Kam bi se obrnili, da bi dobili najpotrebnejšo vsoto? — Posojilnica, ki jo imete v mislih se je okoristila z zaščito in vam more in sme le tedaj in toliko izplačati, kakor ji to dopušča njen po ministrstvu odobreni izplačilni načrt. Kakšen je ta načrt, vam lahko pove vodstvo posojilnice in se nanj obrnite.

Neopravičeno izplačilo terjatve. O. R. — Iztožen ste imeli dolg, pa vam dolžnik ni nič plačal in tudi vzeti mu ni bilo ničesar. Pred enim letom mu je umrl sorodnik in bi moral dedič vašemu dolžniku izplačati večjo vsoto, tako da bi bil s tem vaš dolg pokrit. Takrat ste dediča opozorili na to in vam je obljubil, da ne bo denarja iz dediščine izplačal vašemu dolžniku, ampak vam. Čakali ste na to, pa

zastonj. Sedaj ste zvedeli, da je dedič izplačal vašemu dolžniku, ki mu je nekaj celo popustil, zato da je dobil denar izplačan v svoje roke. Vprašate, če lahko tožite dediča, ker je skrivaj izplačal vašega dolžnika. — Čim ste izvečeli, da je vaš dolžnik po umrlem sorodniku imel prejeti izplačano volilo, bi morali takoj pri sodišču predlagati rubež terjatve, ki pristojala vašemu dolžniku napram glavnemu dediču pok. sorodnika. Ko je bil glavni dedič obveščen po sodišču o tem rubežu terjatve, ne bi smel denarja več izplačati vašemu dolžniku. Če bi ga pa izplačal bi ga kljub temu lahko uspešno tožili, da bi moral zarubljeno terjatve tudi vam plačati. — Če ste posegli tako sodno prepoved, bo tožba napram glavnemu dediču uspešna in bo moral vam izplačati cele zarubljeno terjatve.

Kupljeno staro pohištvo. K. M. B. — Kupili ste staro, dobro ohranjeno pohištvo po ogledu istega. Mislili ste, da je masiven hrast, prodajalec pa ni rekel, da je, niti da ni. Plačali ste nekaj na račun in pohištvo prevzeli. Potem ste opazili, da je pohištvo furnirano, ne pa masivno. Vi hočete kupčijo razdreti, prodajalec pa na to ne pristane. — Kupčija je bila veljavno sklenjena in je za oba obvezna. Le če bi vi prodajalcu rekli, da hočete kupiti masivno pohištvo in bi vam nato prodajalec zatrjeval, da je res masivno, pa bi se naknažno izkazalo, da je furnirano na obeh straneh, bi smeli kupčijo razdreti. Tako ste pa videli, kaj da kupujete in to ste tudi dobili.

Obljubljena nagrada. R. L. D. Stari sosedi pomagata že več let z delom brez vsakršnega plačila in obračuna, ker vam obeta, da vam bo itak zapustila svojo posest. Ker pa dejansko noče ničesar storiti, na kar bi se lahko opirali po njeni smrti, vprašate, če bi lahko dobili plačano svoje delo, če bi umrla brez oporoke. — Svetujemo vam, da s sosedo uredite medsebojne obračune dokler živil. Sestavite obračun doseganjega dela in ga naj pismeno, ali pa vsaj ustmeno pred kako pričjo potrdi. To ponovite vsako leto, pa boste potem po smrti lahko uspešno uveljavili svojo terjatve proti zapuščini. Brez takega dokaza boste težko dokazali svojo terjatve, ker bodo sorodniki sosede kot dediči lahko ngovarjali, da ste si svoje delo sproti dali poplačati od pokojne, ker ni verjetno, da bi kdo delal zastonj, samo na negotovo obljubo.

Žepna rubež. P. C. Radi bi zvedeli, kako se vrši žepna rubež. — Ta se vrši tako, da morate po naročilu izvršilnega organa pred njim izprazniti vse svoje žepa. Če tega ne bi hoteli storiti, ima izvršilni organ pravico, da vam sam preatakne vse žepa.